

Механізм розвитку інноваційної діяльності

У статті приведені аналіз сучасних тенденцій розвитку інноваційної діяльності та шляхи її підвищення.

інноваційна діяльність, інтелектуальний капітал, венчурні фірми

Тенденції розвитку національної економіки передбачають побудову власних інноваційних спільнот, важливим елементом яких виступає їхня здатність до інноваційної діяльності. Складниками такої здатності є: відповідний інтелектуальний рівень і творча (креативна) готовність населення, насамперед тих його категорій, що виступають як безпосередній суб'єкт інтелектуальної праці; достатній рівень ресурсного забезпечення інноваційної діяльності в межах держави, регіону, галузі, підприємств тощо (інформаційна база, матеріально-технічне оснащення, професійна підготовка і кадрова політика в інноваційній сфері); фінансування та стимулювання відповідних видів діяльності та інноваційних процесів.

Дослідженню інноваційного розвитку сьогодні приділяється багато уваги з боку закордонних і вітчизняних дослідників, серед яких можна виділити П.Ф. Дукера, Ю.М. Бажала, Л.К. Безчасного, С.Й. Вовканича, Л. Едвінссона, М.І. Крупка, Д.І.Кокурина, О.О. Лапко, М. Мелоуна, Д.М. Черваньова та інших. Проте, залишається актуальним питання підвищення рівня інноваційного розвитку.

Метою публікації є аналіз стану інноваційної діяльності в країні та визначення напрямів її підвищення.

Аналіз стану інноваційної діяльності показує на значні проблеми, що породжені економічною нестабільністю країни, не впровадженням загальної інноваційної стратегії розвитку. Так, за статистичними даними, у 2000 р. інноваційною діяльністю у промисловості України займалися 1705 підприємств або 18,0 % їхньої загальної кількості, а у 2004р. - 1359 (13,7%) [1]. Крім того, один з важливих чинників, що вимірює рівень „інноваційності”, коефіцієнт самозабезпечення новими технічними рішеннями України перебуває в межах 50-55%, коли, в той же час, у республіці Білорусь знаходиться в межах 70-75% [2]. Відзначимо, що важливо спрямовувати інноваційну політику на принципі впровадження не просто інновацій, а саме нових вітчизняних розробок, їх патентування в країні і за кордоном. Тим більш, що масована патентна інтервенція з країн Євросоюзу, США, країн СНД призвела до значного зростання коефіцієнта технологічної залежності нашої країни і вже являє реальну загрозу науково-технологічній безпеці її. Таке становище в країні, звичайно, склалося не через недостатнє формування інтелектуального потенціалу, який є поки високим. Проте, через істотні перешкоди на шляху до його реалізації інтелектуальний потенціал не перетворюється на затребуваний вітчизняним виробництвом інтелектуальний капітал.

Розрізняють дві складові інтелектуального капіталу:

- людський капітал або сукупність знань, практичних навичок і творчих здібностей співробітників, що докладаються до виконання поточних завдань; моральні цінності компанії, культура праці і загальний підхід до справи;

- структурний капітал, тобто технічне і програмне забезпечення, організаційна структура, патенти, торговельні марки і все те, що дозволяє працівникам компанії реалізовувати свій виробничий потенціал, відношення, які склалися між компанією і її клієнтами.

Необхідно відзначити дослід в цьому напрямі закордонних дослідників. Так, Л. Едвінссон і М. Мелоун визначили інтелектуальний капітал як творчу категорію і зробили спробу розрахувати його частку в ринковій вартості компанії, взявши за основу той момент, коли ціни на акції підприємства зростають більш високими темпами, ніж реальні результати його господарської діяльності [3].

Отже, інтелектуальний капітал необхідно розглядати як основу для розвитку інноваційної діяльності.

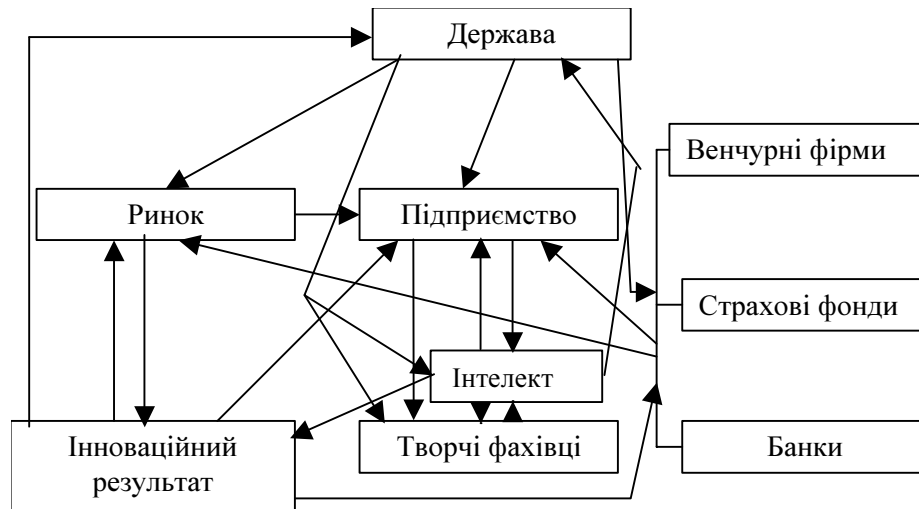

Рисунок 1 – Механізм взаємодії і розвитку інноваційної діяльності

На рис. 1 показано взаємозв'язки, які сприяють розвитку інноваційної діяльності. Так, держава опосередковано впливає на ринок, на венчурні фірми, страхові фонди, банки, на підприємство, що проводить інноваційну діяльність, своїми законодавчими актами, а також через фінансування та стимулювання пріоритетних видів діяльності та інноваційних процесів, через підтримку освіти, чим надає можливість розвитку інтелекту, власних творчих фахівців, які в подальшому складуть інтелектуальний капітал. Крім того, створює законодавчу базу для країни, підприємства і для фізичної особи, яка безпосередньо створює інтелектуальний капітал (інтелектуальну власність), в тому числі повинна забезпечити надійний захист такої власності патентами, авторським правом або ліцензією, належний рівень інформаційного розвитку на базі вітчизняної інтелектуальної власності.

Інноваційний результат впливає на ринок, сприяє його подальшому розвитку, а з іншого боку ринок впливає інноваційний результат через визначення попиту і пропозиції, дослідження якого допомагають знаходженню пріоритетних напрямів розвитку вітчизняного виробництва.

Венчурні фірми, страхові фонди, банки можуть впливати на розвиток інноваційної діяльності через залучення інвестицій. При цьому банки та страхові фонди можуть впливати на інноваційний розвиток через свою участь у створенні нових організаційних форм таких як промислово-фінансові групи, консорціуми, кластери тощо.

Перевагами венчурних фірм є вузька спеціалізація, концентрація матеріально-технічних і фінансових ресурсів за обраним напрямком досліджень; можливість швидкої переорієнтації на інші напрями.

Конкуренція примушує венчурні фірми максимально скорочувати терміни науково-дослідних розробок, інтенсивно впроваджувати новачії у виробництво. За кордоном венчурні фірми користуються підтримкою держави та великих компаній, яким не вигідно займатися розробкою нових технологій через ризик понести збитки. Доцільно відзначити, що на початкові етапи розвитку бізнесу у підготовчий і стартовий періоди у США припадає 39% венчурних інвестицій. Середньорічний рівень прибутковості американських венчурних фірм складає майже 20%, що у три рази вище, ніж в цілому в економіці США. Проте, в більшості венчурні фірми не є прибутковими, оскільки вони не займаються виробництвом, а передають свої результати фірмам експлерентам (які просувають новачії на ринок), пацієнтам (які задовольняють потреби, що сформувалися під впливом моди, реклами або інших засобів зародження попиту і проявляють свою діяльність на етапах збільшення випуску продукції, при падінні винахідницької активності), віолентам (які функціонують при транснаціональних корпораціях) і коммутантам (діяльність яких спрямовується на задоволення національних і місцевих споживачів на етапі падіння циклу випуску продукції).

Отже, важливо враховувати і впроваджувати як можна ширше позитивний закордонний досвід, зокрема по залученню і розвитку вітчизняного венчурного бізнесу.

Підприємство безпосередньо впливає на творчих фахівців через створення належних умов, фінансування та стимулювання, надає можливість отримати освіту, підвищити кваліфікацію тощо. Проте, людина розвиває власні інтелектуальні можливості, якщо бачить перспективи для себе, якщо знаходиться в колі творчих однодумців.

Таким чином, орієнтація на побудову повністю інноваційного суспільства повинна базуватися на пріоритетному використанні національних систем науки, освіти, їхній інтеграції та зміцненні зв'язків з виробництвом, визначенні та підтримці пріоритетних напрямів, вдосконаленні всієї системи інноваційних циклів, впровадженні нових організаційних форм, здійсненні надійного захисту інтелектуальної власності, інтересів власних товаровиробників, інтересів споживачів, впроваджувати перспективні нетрадиційні напрями вирішення організаційних питань (створення тимчасових творчих колективів тощо). Впровадження таких заходів комплексно як взаємопов'язаний механізм буде сприяти розвитку інноваційної діяльності, а отже і підвищенню конкурентоспроможності вітчизняного виробництва.

Список літератури

1. Наукова та інноваційна діяльність в Україні Статист. зб. Державний комітет статистики України. - К.: 2005.- С.186-188.
2. Варгатюк А.П. Винахідницька творчість та патентна активність як передумови трансферу технологій та комерціалізації об'єктів права інтелектуальної власності//Проблеми науки.-№4.-2004.-С.41-51.
3. Кокурин Д.И. Инновационная деятельность-М.: Экзамен, 2001.-576 с.

В статье приведены анализ современных тенденций развития инновационной деятельности и пути ее повышения.

The analysis of modern progress trends of innovative activity and ways of its increase is resulted in the article.